

Oram

M. Mimiricus Arbeni
dño domino. S. tituli
nali Carthagineñ digni

R. Acilius cogitari q̄ e
tum voluptatis per
culo nuper apud diuin
& fauorabile iudicium: e
que ipse in concione pro
ti. Qua ex re nō sum pro
tua auctoritas & ampli
grauissimo testimonio
que dignitas est refere
uo beneficium hoc affi
non vulgariter comend
quin mea scripta ampli
clemētia: benignitate ti
librarijs imprimendum
a me vehementer eslag
lignitatem cuiusq̄ veri
mirabilem benignitate
men satis me (vt confi
curum reddet. Valeas
tis istius singulare orn

C. foderunt manu
omnia ossa mea. &

S. quantum pieta
tia valuisse Beat
hoc orandi mun⁹ esset
dum: presertim cum p
tutum vt possim: nec t
rissima luce sine magn
aliquā temeritas mea
tas in audendo: q̄ mo
immodicus ardor mag
Quod quidem. S. isd
mo xps clauēs & seden
siquidem (vt euangeli
ptorem suum in medi

00
01
02
03
04
05
06
07
08
09
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25

123

*o. Bernard⁹
de barbajal,
obispo de Car-
tagena, y
Cardenal*

3 Abr. 1494.

*Viernes. Santo
28 de Marzo
de 1494.*

er
na
is
i:
la
ni
fit
e:
m
m
na
d
no
te
a
ij

M. Mimirus Arben Archidiaconus Reuerendissimo in xpo patri & dno domino B. tituli sanctorum Petri & Marcellini pbro Cardi- nali Carthagineo dignissimo Salutem.

Bernardus de Farbafal, Obispo de Cartagena, y Cardinal

Facilius cogitari q̄ exprimi posset Reuerendissime princeps quan- tum voluptatis perceperim cū tuum audiui de hoc meo sermone nuper apud diuum Alexandrū Pont. Max. habito per benignū & fauorabile iudiciū: cumq; poscere te in scriptis eadem illa verba: que ipse in concione protuleram mira quadā humanitate animaduer- ti. Qua ex re nō sum profecto nescius quantā sit meo nomini summa tua auctoritas & amplitudo vel laudem vel vtilitatem allatura: Cuius grauiſſimo testimonio (o deus bone) que tandem opes: quod aurū: que dignitas est preferenda: Quin etiam vt trabali (quod aiunt) cla- uo beneficium hoc affigeres paruitatem meam Apostolico culmini non vulgariter cōmendasti. Quapropter cum dubitandū mihi nō sit quin mea scripta amplitudini tue nō suo merito: sed mansuetudine: clemētia: benignitate tua sint futura iucunda: tradidi sermonem ipm librariis imprimendum: quo & dignationi tue & multis alijs idipsum a me vehementer eslagitantibus satis facerem cōmodius: nō tam ma- lignitatem cuiusq; veritus: q̄ tuam in hoc diuinā illam quidem & ad- mirabilem benignitatem reueritus: Cuius insigne venerandumq; no- men satis me (vt confido) a genuina vitiligatorū istorum rabie se- curum reddet. Valeas pater clementissime: litterarū decus: & dignita- tis istius singulare ornamentum. Rome. iij. Non Aprilis. Mccccxliij

3 Abr. 1494.

Exciderunt manus meas: & pedes meos: dinumerauerunt omnia ossa mea. David ps. xxi.

Si quantum pietas aput me potuit hodierno die tantū pruden- tia valuisset Beatiss. pater: nunq̄ profecto commissem vt mihi hoc orandi munus esset nunc in celeberrimo totius orbis loco subeun- dum: presertim cum plane intelligam me nec tali doctrina esse insti- tutum vt possim: nec tanto predictum ingenio vt audeam in hac cla- rissima luce sine magna sollicitudine: & metu versari: sed habet certe aliquā temeritas mea excusationem: Cum sit interdum nō minus pie- tas in audendo: q̄ modestia in reticendo laudabilis: Cuius plerunq; inmodicus ardor magnā apud deum hominesq; consequitur gloriā: Quod quidem B. pater cum alijs plerisq; tum maxime illi cui pri- mo xps clauis & sedem istam tuam cōmisit accidisse legim. Petrus siquidem (vt euangelica tradit historia) cum ex nauis quondā prece- ptorem suum in medio mari conspexisset: non periculi: non sui ipsius

Vienes. Santo 28 de Marzo 1494.

memor: statim sese in undas proiecit quo celerius ad illum cuius in-
credibili amore tenebatur perueniret. Reputans igitur ipse mecum pe-
nas Redemptoris nostri: et crucem illam sanctissimam tota mentis
contemplatione percurrens temperare mihi quidem non potui. Vi-
debam enim Salvatore[m] nostrum per mare illud rubrum inter mor-
tiferas tempestates trophea salutifere passionis sue gestatam: eiusque
fructus bonitate his fluctibus et huic pelago committere me non dubita-
ui. neque enim diffido que ipsius in omnes est benignitas quin mihi
hodie sicut quondam Apostolo suo opem in medio mari sit allaturus.
Quantum non parum profecto me recreat mansuetudo tua Sanctissi-
me Pontifex Alexander: cuius aspectus mihi multo iucundissimus
securitatem et quasi certum quoddam presidium polliceri videtur. Ve-
stra item humanitas Reuerendissimi atque amplissimi patres: quos
ego cum silentio: tum attentione summa ad audiendum me paratos
conspicio: Neque enim quod mea vel plurimum interest insignis
hec hodiernae Concionis materia aut verborum ornatu aut sententia-
rum splendore aliquo indiget: sed pura et simplici enarratione conten-
ta nudam duntaxat vocem sine arte: sine industria requirere videtur.
que tantum habet ipsa grauitatis per se: tantum pietatis: ut neque mea
que prorsus nulla est: neque cuiusquam ad commouendos vestros animos elo-
quentiam desideret. Quis enim eam rem imperturbatus audiat: quam
olim et disfracti lapides luxerunt: et nunc quidem hec ipsa (ut mihi
videtur) edes atque hi quos cernimus ipsi denudati parietes et quasi
splendore suo eruti deplorare conantur? Nam quid aliud nuda ista
subsellia. velate imagines. detecta altaria nos admonent? Quinimo
ipsa hec dies nescio quo modo obscurior creatoris sui tormenta quasi
sensatum quoddam turbata luce prosequitur. Dicam igitur. B. p[ri]m[us] ac primu[m] quod
Saluatoris n[ost]ri et penas et mortem necessariam salutis hominum fuisse docebo.
Deinde quo breuius potero eiusdem mortis conditionem cuius hodie
memoria[m] celebramus percurram: eritque hoc pietatis: illud ingenij et ra-
tionis curriculum: vos ut cepistis queso diligenter attendite.

Superuacuum fuisse mortalibus Christi passionem plerique asserue-
runt quod nihil vel ad gloriam suam vel ad salutem nostram pertinere
videatur: quorum hec ferme est sententia. Nonuisse inquit deum
cum omnia possit alia quadam ratione orbem hunc nostrum ingredi
et se conferre ad homines non pauperem: non abiectum ac sordidum
quod a tanta maiestate vehementer abhorret: sed decorum illustrem
suaque illa diuina virtute ac potentia communitum. Preterea quid eum
mulieris utero insinuari oportebat et sese humanis sordibus immisce-
ri cum posset etiam in celo residens vel solo nutu omnes homines si-
eorum cura tangere et ad salutis viam perducere. labores. iniurias. ma-
ledicta. contumelias. verbera latronum more deum subisse pro homi-
num salute nec consentaneum nec verisimile est. Quid enim nobis aut

illi crucis patibulum vel utilitatis afferre potuit vel comodi: Postremo multa sunt (vt affirmant) ex quibus coniectare licet aut nullum esse deum & falsa homines credulitate moueri: aut si quis sit eum res humanas non curare: Quod autem nullus est ex eo vel maxime apparet quod bonos viros aduersa fortuna opprimi: malos secunda extolli frequenter videmus. Quod vero sit & humana non curet ea ratio ostendit: quia cum affectibus careat: cura humanarum rerum que sine affectu non constat eum attingere non potest. Restat igitur religionem totam aut inanem esse: aut omnino nullam & Christum Jesum si deus & dei est filius: sicuti certe est: carnem hanc nostram assumere: crucisque tormenta subire quo nos saluaret non modo non debuisse: sed ne potuisse quidem: cum nemo existimet deum affectibus esse subiectum. Sunt h' epicuri inter crapulam & calices suos ructatis vomit: eorumque scelere & neqcia inuoluti neque dei neque sui meiores impunitate sibi homini delirantis pollicentur quorum eo miserabilior est conditio quam miseriam suam non nolit: tum et nequeunt agnoscere. Quid enim si deus humana non curat: si bonorum & malorum studio non mouetur: si nec iustos amat nec impios odit: quid inquam stulti? quam templa extruere. laudes reddere. conferre dona: vt nihil inde boni: nihil comodi assequamur: atque (vt ille ait) si talis est vt nulla hominum caritate teneatur valeat. Quid enim dicam propitius potest nemini. Stultus igitur Socrates. insanus Plato. delirus Aristoteles. zeno item Stoicus & plerique omnes philosophorum amentes plane & fatui: qui deum esse & eius prouidentiam cuncta hec consistere partim senserunt: partim et in scriptis reliquerunt. Salomon quoque rex dei testimonio omnium mortalium sapientissimus sine mente tunc erat cum ad ipsius omnipotentis dei honorem nobilissimum templum hierosolymis extructum consecrauit: imo vero illos ipsos: qui hec somniauerunt vecordes & absque vlla bone mentis effigie qui vel ex hac sine dubio pelara & speciosissima rebus quas cernimus mole non potuerint adduci vel ad suspitionem aliquam eorum: qui de deo ac parte suo & tenentur ab omnibus & aliter esse non possunt: sed credo eos sicut mentis ita et oculorum usu caruisse & hanc ingentem terram: hec latissima maria. hunc imensum aerem: & celum supra hec continuo sese voluentem: stellas. solem. lunam. ceteraque pulcherrima huius machine (quam mundus appellat) ornamenta videre non potuisse: quam tanta ratione consistat. tanto ordine reguntur: vt nulla harmonia percipitur. nulla concinnitas suauior: nulla suauitas gratior. salubrior. utilior. aut inueniri aut effici potuisse videatur: & hoc temere ac fortuito subsistere quisquam sane mentis contemderit. Hec sine dei prouidentia: ita esse ab initio disposita crediderit? An vero per ipsum imortalem deum nobis qui hoc sumus vili corpusculo inclusi artem. consilium. rationem. intellectum & prouidentiam multa: & gubernandi prope infinita: & quedam est de nouo quasi creandi condedem? illi vero imenso & perpetuo fonti a quo omnia hec in miro quodam & ineffabili ordine profuxerunt curam suam rerum non dabimus? & num quid solus ille qui platurit aurem non audiet: & qui fecit oculos non videbit?

Quod cum falsissimū tum ratione tum exemplo et auctoritate cōuin-
catur: necesse est profecto et deum esse: et res humanas curare: et bonos
hoc est sui similes diligere: malos contra odisse. Semper enim iusti-
tia iniquitati repugnat: et bonitas prauitati est inimica. Quod si deo
qui summa est iustitia: summa bonitas: improbi displicent: conuenit
certe ut puniantur. Neque est quod mihi aliquis dicat displicentiam
hanc ex affectu prouenire: quo deum ipsum qui stabilis: firmus: incō-
cussus est: cōmoueri non decet. Mouetur namque summus ille rerum
opifex: nō autem affectibus (hi enim deum attingere nō possunt) sed
effectibus duntaxat. Et sicut ad coercendā malitiā opprimendaque sce-
lera insurgit: ita ad p̄bitatē et innocentiam p̄seruandā p̄esto ubique est:
quorum utrunque ad iustitiā et bonitatem que in deo summa et precipua
sunt pertinet: eorum velut soli huic lumen p̄petuo adheret. Nec tamen
motum hunc more humano: aut cum passione vel turbatione aliqua
nature illi excellentissime euenire dixerim. Quis enim deo iram hanc
n̄ram: hoc est nostre huic similem: attribuerit: cum eā phisici asserāt
ex sanguinis circa cor accensione causari: et deus omnino tam corde:
quā sanguine careat? Neque enim nunc de xp̄o: qui et ipse verissimus est
deus ex humana carne et diuina essentia constans: disputamus. Ali-
ter enim de eo loquendum esset: et alia ratione incedendum: Sed no-
bis nunc de diuina essentia sermo est: non de natura humana. Mo-
uetur itaque deus (ut dicebam) non hominum affectibus: aut his qui
nobis sunt cum reliquis animantibus cōmunes: quod utique absurdissi-
mum esset: sed mouetur ille quidem effectibus (sic enim eos doctores
sacri appellant) et sua quadam diuina et peculiari ratione: quā huma-
na assequi mente vel difficile, vel impossibile sit: et quemadmodū pro-
bos homines et cum virtute viuentes diligit: ita malos ira et odio pro-
sequitur: alioqui inter vitia et studiosas actiones nil interesset. Cur
autem boni viri malis innumerabilibus plerumque in hac vita veren-
tur: improbi item cōmodis omnibus affluant dicam paulo post: nunc
quoniam deo cure res nostras esse ostendi prosequar cetera: que se cō-
tinenter offerunt ne instituti sermonis cursus intercідatur. Prospici-
cit ergo ut docui summa illa et ineffabilis maiestas rebus humanis:
eisdemque pro sua diuina benignitate et prouidentia moderatur. Quod
si moderatur: certe prodest. Si vero prodest: conuenit ut eas etiam di-
ligat. Si autem diligit: quis mirari debet illam saluti hominum vo-
luisse consulere: orbique huic nocte et tenebris offuso lumen celitus de-
mittere: errabant enim miseri mortales: studioque sapientie inquiren-
de quam sine deo assequi non poterāt mirum in modum torqueban-
tur: iacebatque ipsa veritas (ut Democritus inquit) in altissimo quodā
puteo demersa: et Anaxagoras circumfusa esse tenebris omnia p̄nun-

tavit: ita sapientie splendor: immo ne scintilla quidem nusquam appa-
 rebat: sed tanto veteres nostri indagande illius ardore tenebantur ut
 primum Pitagoras et postea Plato ad Egyptios usque et Persas
 hac sola de causa penetraverint: et Lycurgus utroque priorum Lybiam Mi-
 beriam Indiaque peragrans gymnosophistas adierit. Adisertus itaque
 rerum humanarum mundi opifex deus filium unigenitum quo sibi
 homines maiori beneficio obstringeret transmisit in terram ut illi eo-
 dem interprete ac magistro omnis erroribus veram tandem doctri-
 nam veramque sapientiam perdiscerent. Venit ergo Saluator mundi
 Christus de sancto conceptus spiritu: de virgine matre genitus: diuque
 cum hominibus vivens iter immortalitatis nullius adhuc tentatum vesti-
 gio illis aperuit. Sed cur homo potius venit quam deus? Cur mole carnis
 huius nostre circumdatus? et non purus non simplex non expeditus?
 Quia nullum aliud animal nulla alia substantia: nec commodius:
 nec rectius docere hominem potest quam homo. Sed fingamus sane di-
 sputationis gratia: Si Christus Saluator noster olim cum in terram
 venturus erat ignis alicuius speciem aut nubis aut aliam quamlibet
 huiusmodi effigiem assumpsisset (nam deus ipse cum sit omnis mate-
 rie expers oculis humanis pervideri non potest) At vero si tales ali-
 quas suscepisset formas: unde illi ex igne humana vox: aut unde ver-
 ba ex nube suppetere potuissent. Sed esto: do etiam vocem: concedo
 verba cum et Moysi hoc ferme modo locutum fuisse dominum acce-
 perimus. Quid autem est? Nonne melius fuit (ut omittam quod per-
 fectissima sunt omnia divina opera: et si videtur nobis interdum pro
 nostra imbecillitate ita non esse) nonne inquam melius fuit deum ea
 forma ad homines descendisse quam illis gratissimam fore non ignora-
 bat: quandoquidem natura comparatum sit ut omne animans sui si-
 militudine plurimum delectetur. Neque enim vlla poterat esse homi-
 ni vel forma vel imago ad videndum iucundior: ad persuadendum effi-
 cacio: quam hominis. Qua ratione summus ille rerum conditor etiam ad
 inferos quondam non corpora effigie: sed anime substantia. quonia
 iturus ad animas erat descendit: et paulo post corpus ipsum resumens
 in celum triumphans rediit: mortuos scilicet in forma sibi consimili: hoc est
 cum proprijs corporibus excitatos iudicaturus: et unicuique pro meritis
 siue penas siue premia redditurus. At vero cur pauper in mundum de-
 scendit: cur humilis: cur abiectus: cur tormetis omnibus et morti tur-
 pissime expositus? Sciebat ille amplissimi patres (quid enim deus ne-
 sciat?) multo plus factis commoveri homines quam verbis: facilius exem-
 plo vite quam sermonis hortatione ad bene beateque vivendum institui.
 Equidem cum bene dicere nullius sit laboris: bene vivere maxime et incre-
 dibilis est. Quod si Christus omni voluptate: omnibus delitijs afflu-

231
ens equo animo ferendam esse paupertatem suaderet: si ipse felix ad-
uersos casus fortiter esse tolerandos predicaret. si incōtinens ipse con-
tinentiam amplectendam esse contenderet. si deniq; nullo ipse incō-
modo affectus alios ad dolorem: penas: mortemq; contemnendam
hortaretur: nemo illum (vt arbitror: immo vt certe scio) non modo
sequi: sed ne audire quide; voluisset. est nanq; portento simile ea vel-
le ceteris persuadere que tu ipse nunquam attigisses. Sed poterat vt
superius est obiectum etiam in celo residens omnes homines solo nu-
tu ad veram immortalitatis notitiam perducere. Atqui nonne idipsum
fecit: nonne ⁊ nutu ⁊ voluntate perduxit: cum filium vnigenitum ad
eos hac potissimum causa transmisit: An existimandum est obsecro
sine patris consensu Saluatorem nostrum in terrā descendisse: hoc
nemo dicet: Sed illud fortasse dicit: Cur descendit in terram cum in
celo nihilominus res peragi potuerit: Quoniam vt dixi exemplo opti-
me docetur virtutis via cum difficillimum habeat aditum: ⁊ deus ea-
que facere homines volebat: fecit prius ipse vt eo magis illos ad bene-
beateq; viuendum excitaret. Quis enim seruus tam impudens: tam
barbarus: tam ingratus: tam impius sit: qui si dominum suum vide-
at omnibus tormentis. doloribus. penis expositum pro se non item
ipse pro domino ⁊ corpus ⁊ vitam omnibus periculis exponat: At ve-
ro multo id quidem magis nos facere oportet: qui vt omnes molestias
omnes penas subeamus pro Christo nobis gratiam: nobis premia cu-
mulamus non illi referimus: ⁊ in eo ipso quod deo seruimus: q̄ cum
virtute viuimus: quod a Christi mandatis non ⁊ iscedimus non ipsi-
us utilitati qui hominum opera non indiget: sed nostre consulimus
saluti. Quod autem boni plerunq; in hoc seculo verentur: mali item
in delitijs sine vllō incommodo quiescant: hec plane est ratio: Quia
cū ardua ⁊ maxime angusta sit (vt sepius dixi) via illa virtutis: quā
Philosophi impedimentis omnibus refertissimam esse ostenderūt:
⁊ cum omnia eius officia in tolerandis laboribus: in perferendo dolo-
re: in periculis obeundis: in contemnenda morte versentur difficile: ⁊
quodammodo impossibile est luxuriosos diuites ⁊ omni rerum ac vo-
luptatum copia redundantes ad illam aspirare. Quod equidem ipsi-
us Jesu Christi exemplo vel maxime comprobatur: qui cum eiusdem
virtutis ⁊ ductor esset ⁊ verissimus antistes repudiatis opibus: reie-
cta quiete: propulsatis voluptatibus inopiam. laborem. sitim. esuriez
penas mortem est amplexus. Preterea consentaneum profecto est ⁊
plurimum conuenit vt homines in sui finis contemplatione qui de-
us est sint semper occupati: eaq; summa ope euitent que huic institu-
to possunt quoquo modo esse contraria. Sed lusus. cōmessationes. li-
bidines ⁊ omnes id genus voluptates quas ab ocio ⁊ diuitijs proue-

nire certissimum est illos vel maxime ab ea cogitatione auertunt: lu-
 bentq; non deo & rationi: sed concupiscentie & vitij omnem operam
 adhibere. Decet igitur probos & innocentes viros quocumque potius in-
 commoda subire q̄ in ocio. in rerum copia. in delitijs ita viuere vt me-
 rito videantur hic mercedem suam recepisse. Nam teste Hieronymo
 impossibile est ex terrenis ad celestes comigrare delicias. Quod ipsum
 Salomon etiam apertissime sentire visus est cum ait: Risus dolore
 miscebitur: & extrema gaudij luctus occupat. Et iterum: Risum depu-
 tau errorem: & gaudio dixi quid frustra deciperis. Et rursus: Cor sa-
 pientum vbi tristitia est: & cor stultorum vbi letitia. Sed deus bene
 quis hoc diuinius ostendit: quis apertius & clarauit q̄ Saluator no-
 ster Iesus cum inquit: Uibe vobis qui nunc ridetis quia lugebitis &
 flebitis. Item alibi: Beati qui lugent quoniam consolabuntur. Item
 & illud: Qui amat animam suam perdet eam: & qui odit animam suam
 in hoc mundo in vitam eternam custodit eam. A quo & Tragicus ne-
 scio qui vates quanc̄ gentilis non multum tamen dissentisse visus est
 quando sic ait: Que hic mala putantur hec sunt in celo bona. Pro-
 inde dicant licet homines quid velint & suis vt libet blandiantur for-
 tunis: sunt certe illi gratiores Iesu Christo: ad cuiusq; doctrinam pro-
 pius accedunt quos inopem victum patienter sufferre conspiciunt:
 q̄ quos in rerum omnium ac voluptatum copia vulgus veluti beatos
 admiratur. Atq; hoc loco multa profecto de diuitijs haud improban-
 da dicerem: que & ipse si recte acquirantur expeditissimum prebere pos-
 sunt ad salutem viaticum. neq; enim vlla virtus aptior est si plane
 deum ipsum immortalem imitari voluerimus & eius quodammodo
 diuinitatem effingere: q̄ beneficentia & liberalitas. Omnibus nanq;
 summus ille opifex bona infinita largitur: omnibus se quotidie imo
 continue exhibet liberalem. Atq; hoc ipsum homines opulenti & di-
 uitijs affluentes facile (vt mihi quidem videtur) si modo voluerint
 consequi possunt. Nam diuitie (vt Ambrosius inquit) sicut impedi-
 menta improbis: ita bonis sunt adiumenta virtutis. Multa igitur di-
 cerem in hanc sententiam ne opibus: quas nemo per se malas existi-
 mat bellum indixisse viderer. nisi iam dudum & animus & ipsa oratio
 ad alteram instituti sermonis partem festinaret. Nemo igitur mire-
 tur si iustum quandoq; hominem fortune ictibus concussum aspere-
 rit credatq; iustitie & bonitatis sue coronam in celo esse repositam.
 Nam deus ipse immortalis (vt Seneca inquit) homines pro libe-
 ris habet: sed corruptos ac vitiosos luxuriose ac delicate patitur
 viuere: quia non putat emendatione sua dignos. Bonos autem
 quos diligit castigat sepius & assiduis laborib; ad vsum virtutis exer-
 cet: nec eos caducis ac mortalibus bonis corrumpi ac deprauari sinit.

Quod ipsum & a medicis quotidie fieri videmus qui egrotis hominibus de quorum salute nulla spes reliqua est sine delectu aliquo pro ipsorum appetitu indulgent omnia. eos vero quorum mors certa ad huc non est multis rebus etiam auarissime desideratis abstinere iubent. Ostendi igitur ut promiseram Beatissime pater pro ingenii mei paruitate Jesu Christi mortem nobis non modo non superuacua: sed salubrem omnino & pernecessariam fuisse: Nunc ad mortis ipsius conditionem breuissime percurrendam que altera incepti sermonis est pars deflectat oratio: Vos queso audite & diligenter sicut hactenus fecistis attendite.

Sentio me Beatissime pater asserende veritatis studio longiuscule prouectum & plus temporis quam par erat in re minime dubia consumpsisse: propterea non repetam altius ut equidem erat in animo ea que Saluator noster pridie quam pateretur pro humana salute mirabili providentia operatus est: omissisque omnibus vel factis vel dictis ipsius que mysteriorum sunt plena ab oratione tanquam vero passionis sue initio potissimum exordiar: fuit enim oratio illa tam sedula. tam ardens. tam laboriosa: ut non modo gemitum: non modo lachrymas: sed etiam sudorem & quod omne anxietatis genus plurimum eruperat: guttas sanguinis ex sacro illo venerandoque corpore expresserit: & factus (inquit Lucas) in agonia: hoc est in timore & sollicitudine (id enim agonia significat) erat namque Saluator noster in maxima perturbacione: summaque affectuum sollicitudine: ut. s. assumptam humanitatem manifestissimo indicio demonstraret: Atque (ut Hieronymus ait) ne passio in animo illius dominaretur: per passionem contristari cepit. Sensualitas siquidem abhorrens futuram mortem cum vltro ipsam ratio expectaret ad summas & incredibiles angustias illum frequentem estu cogitationis excitabat. Contristabatur enim non quod penas nollet perpeti. Nam quid in mundum venisset: sed languentium hominum more qui dum morbi alicuius iniuria vel deperditas vires vel membrum aliquod amissum recuperare student (sumus enim & nos Christi membra) nullos neque dolores: neque cruciatus cuitant: quin etiam urgentem metum rationis imperio propulsantes & ferri & ignis remedia non modo non reformidant: sed etiam arcessunt atque vltro efflagitant: quod tamen illi si modo homines sunt facere sine ingenti animi sollicitudine non possunt. factus igitur Saluator noster in agonia laborabat pro rei magnitudine supra quam dici potest: ita ut ex hac vehementissima & incredibili anxietate sanguis vel sudor: tinctus sanguine omnibus membris totoque corpore sese effunderet. Ille in terra prostratus ad celum oculos totaque mentem peruertens ter in hunc modum dixisse prohibetur: Audi pater si possibile est transeat

127

a me calix iste: verum tamen non sicut ego volo: sed sicut tu: Et apparuit ei angelus confortans eum. Sed dicit hic fortasse aliquis (vtar enim vestra bonitate amplissimi patres: ac paululum a proposito digrediar: quoniam me tam diligenter attenditis) dicit inquā aliquis: Quid est qd xps patrem orabat vt calix ille mortis a se tolleretur: cū id nequaquā vellet: aut si volebat: cur a deo tunc exauditus non fuit? Atqui oratio hec Saluatoris ea ex parte proueniebat: que (vt modo dicebam) ad motum et afflictionem sensitivę partis attinet non que ad rationem et certam animi voluntatem: ideoq; mox addit: Verum tamen non mea voluntas fiat pater: sed tua. Atq; hoc ipm David etiā Rex in xpi persona diuine sicut omnia his verbis elocutus est: Deus meus clamabo per diem: et nocte: et non exaudies me. Quia et circa horā nonam diei clamauit in cruce: *Deloy Deloy lama Acabata ni.* Et hac nocte proxime preterita clamauit. i. orauit ad patrē: de quo ego oratione nunc loquor: Orauit inquā pro sua liberatione dicens: *Adi pater si possibile est transeat a me calix iste: et non exaudies: quis (vt ostendi) exauditus non fuit.* Peracta igitur oratione venit ad discipulos: quib; a somno excitatis ait: Dormite iam et requiescite: ecce qui me tradet prope est. Dormiebant enim preter Judā ceteri omnes: is namq; accepto iam facinoris sui stipendio: coactaq; pessimorū hominum manu propperabat infelix ad agni sanctissimi prodicionem: ad sanguinis iustissimi effusionem: ad templi illius sacratissimi destructionem: non ex parietibus manufactis: sed ex lapidibus preciosis et viuis constructi: qd tñ triduo post instaurari debebat: vt. s. omnibus gentibus: omnibus populis: atq; etiam ipsi misero si voluisset refugiū foret salutis et gratie. At vero crudelissimus parricida ad iudeos se cōtulerat et recepto iam perfidie sue stipendio: principatumq; inter eos sceleris sui priuilegio obtinens ante omnes gradiebat. Ipse ipse dux: ipse tenebrarum caput perditissimo et teterrimo gregi signum dabat Quemcuq; inquit osculatus fuero ille est tenete eum. Quid postea? persoluit infelix quod promiserat: manibus impurissimis Jesum amplectitur: faciem illam deo et hominibus iratā vultui sanctissimo admouet: pallido: trementiq; ore xpm osculatur: neq; enim ille qua erat māsuēdine proditorem suum reherere voluit. *Perge porro: sed quid tandem hic restat nisi vt voce tota in clamorem prorumpam? O scelerate Juda: O impurissime latro: O immanissima bellua: osculo tu quod ad humane societatis coniunctionem et vinculum pertinet: quod sacrosanctum charitatis et beniuolentie fedus adinuentū est: osculo inquam *Proceptorum tuum tradis?* Scriptum est peccatum hoc: scriptum est scelus hoc stilo ferreo in vngue adamantino: et testis falsus non erit impunitus pro eo quod vendidit argento iustum: Argento*

41

enim Jesum vendidisti crudelissime gladiator. Illum inquam vendi-
disti cum quo panem comedebas. illum vendidisti cum quo dies et no-
ctes dulces capiebas cibos. i. qui te suavissimis et saluberrimis admo-
nitionibus continue pascebat. Sed videamus queso quod facinorosum aut
crudelius aut detestabilius aut immanius perpetrari potuit. Adiferum
certe est ab ignoto homine iniuriam accipere: miserius a noto. Acerbium
ab extraneo: acerbius a proximo. Calamitosum ab inimico: calamito-
sius ab amico. Indignum a vicino: indignius a domestico. Luctuo-
sum a sociis: luctuosius a conuiuia. Horribile a socio: horribilius a disci-
pulo: et erat tibi ille quem perdidisti notissimum. O Juda: erat proximus: erat
amicus. domesticus. conuiuia. magister. Quid? quod pater. quod saluator. quod
dominus. quod creator. quod deus. Cohors ergo et tribunus et ministri Iudeorum con-
prehenderunt Jesum et ligauerunt eum. Atque ibi primum se ille non mo-
do ab inimicis circumdatum: verum etiam ab amicis: et proximis om-
nibus misere destitutum conspexit. Quocumque oculos vertebat neminem
pro se intuebatur. facti sunt principes eius. i. apostoli eius velut arie-
tes non inuenientes pascuam: et abierunt absque fortitudine ante faciem
subsequentis. omnes amici eius dereliquerunt eum: et preualuerunt
insidiantes: non est qui consoletur eum ex omnibus caris eius. Colli-
gatis itaque post tergum manibus quasi agnus in medio luporum ad
Pilatum presidem traheretur: omnes in eum verbis pariter et ver-
beribus seuebant. nec vero ille quem in tanto perditorum latronum
grege conspiceret poterat qui sanguinem suum inusitata et incredibili
rabie non expeteret. Uideres aliquos pugnis atque alapis eum cedere.
plerosque diro latratu acerbissimisque vocibus partim irridere. partim
maledicere. quosdam capillum et barbam (o intollerandum dedecus)
impurissimis manibus expilare. nonnullos in eum quasi in maleficum
quempiam ore scelestissimo conspuere. Pilatus autem cum illum
post multas et pene infinitas verationes adduxissent ad se cognita
eius innocentia instare admodum cepit uti a morte absolueretur optio-
neque plebi proposita de eo: de quoque Barraba nescio quo improbo et sedi-
tioso homine qui forte tunc in publica custodia asseruabatur inquit:
Est vobis consuetudo per hos dies reum aliquem a carcere liberare.
vultis ergo ut Jesum Nazarenum vobis absolutum dimittam? Tu
vero sacrilegi homines sublato ingenti clamore: Non Jesum inquit
sed Barrabam Barrabam nobis dimitte. Deus bone quanto hec di-
cenda sunt cum dolore: quanto eloquenda cum gemitu: quibus la-
chrymis deploranda: An quicquam peius: an scelestius quicquam aut fieri
aut dici. aut etiam excogitari potuit: sceleratum innocenti. sacrilegum

sancto. iniquum iusto. seductorem pacifico. crudellem miti ac pio. quid
 superest: deo Optimo Maximo hominem infimum & pessimum pre
 tulerunt. Trahitur ergo Christus ad verbera: facinus indignum. res
 miseranda. scelus inauditum. Trahitur inquam Christus hominum
 Saluator: ad verbera. nudusq; velut latro aliquis ad lapideam colu
 nam deligatur. Aderant ibi carnifices ad pulsandos homines exercita
 tissimi. circumstunt columnam. expediunt flagra. preparant sese (hor
 ret animus cetera persequi) attollunt sacrilegas manus. ingeminant
 percutiunt. verberant diu. acriterq; totis viribus: cedebatur sacrum il
 lud venerandumq; corpus. cedebatur deus & parens & saluator no
 ster: atq; ita cedebatur vt non capiti. non ori. non ipsis etiam oculis
 parceretur. Mem bone Jesu. mundi Saluator. spes futuri seculi: sic ne
 a gente tua. sic a populo tuo exciperis? Adferum me: hec gratitudo
 est: hic honor est: hec gloria est que tue debetur maiestati: an ideo ho
 minibus salutem e celo attulisti vt tibi illi vitam in terra eriperent?
 feriebant eum crebris ictibus homines illi scelestissimi. intumescer
 bat atris plagarum vestigijs totum corpus: disruptaq; verberib; cu
 te sanguis in terram vndiq; diffundebatur: atq; vbi iam tortores: et
 essent quodammodo tormenta ipsa defessa: Ilatus tertio (totidem
 enim sacri perhibent euangeliste) ad Iudeos exiit inquit se in Je
 su mortis causam non inuenire: videriq; sibi talem esse illum qui me
 rito absolui debeat: presertim flagellatus iam & verberibus adeo affli
 ctus. Tum illi: Si non esset hic malefactor: non tibi tradidissemus eum.
 O audaciam singularem! O incredibilem insaniam. Hunc vos male
 factorem appellatis homines dementissimi qui cecos illuminat: qui
 claudos erigit. qui leprosos curat. qui mutis sermonem reddit. surdis
 auditum apperit. languidis sanitatem donat. moribundis salutem lar
 gitur. mortuis deniq; ipsis vitam restituit: Quam bene. sancte. & su
 preme deus vel hac sola voce furoris vestri cecitatem declarastis: sed
 vna ratio vobis (vt credo) opitulatur: quod ea que apud vniuersas na
 tiones bona & sancta putantur eadem vos mutato in contrarium &
 sensu & nomine mala atq; impia existimatis: & id quidem ita vobis pre
 scribitis imitandum: obseruandūq; vt si bonus aliquis inter vos (qd
 tm ego fieri posse no arbitror) sed si quis forte inueniretur eum quasi
 sceleris crimine conuictum tollere possitis e medio: essetq; apud vos
 bene agentib; pena pposita: male vero premia pstituta: atq; hoc mo
 certatim in tenebras. i. in scelus & nequitas vestras rueretis. Omnes
 inquit de vobis rex quondam vester David declinauerunt simul. inuti
 les sei sunt. no est q faciat bonū: non est vsq; ad vnum. Pilatus itaq;

et clamore illorum et Herodis Tetrarche instigatione metuentis ne
regno pelleretur victus est: et christum iam prope extinctum verberibus eo-
rum voluntati tradidit ut ipsum de illo secundum legem suam iudicarent. O
magnum et incredibile facinus. O graue inauditumque crimen. Quid
mibi hominis mortem nuntiatis? Quid humana refertis supplicia?
Deus inquam: deus omnipotens mortali corpore indutus ad crucem
ducitur. Deus Optimus Maximus seruilis ac turpissima morte con-
demnat. Generatio praua et peruersa: heccine reddis domino popule
stulte et insipiens? Numquid non ipse pater tuus: qui possedit et fecit
et creauit te? nonne ipse deus tuus est qui tibi mari in medio siccum
iter aperuit: in quo tibi salus: inimicis fuit interitus? qui te annis qua-
draginta in deserto cibauit manna: qui te in argento et auro eduxit: et
non erat in tribubus tuis infirmus: qui te umbra nubis per diem de
super tegebat: qui tibi aquarum fluuios de petra: qui aurum multitu-
dinem de celo emisit? quid dicam bella orationibus gesta? quid bo-
stium mortes per femine manus factas? quid victorias sola dei inuo-
catione quesitas? Illud autem quomodo narrabo quod Egyptum aqua
pro vobis pugnante rana: cyniphe: musca: peste: ulcere: grandine: locu-
sta nocte: primogenitorumque interitu strauistis. quod muros Hierico in
voce tubarum: psalmorumque deiecistis. Hic ille est popule stulte et in-
sipiens cuius tu virtute: cuius auspicio hec omnia: et alia multo plura
peregisti. Sed quid ego hec commemoro sceleratissime genti: si tamen
gens appellanda est et non ferarum teterrima multitudo? Aures ha-
bent et non audiunt: oculos habent et non vident: pedes habent et non am-
bulant. Vos ergo patres quibus dei optimi munere veritas reuelata
et celitus missa est sapientia: quibus et audire et lucem intueri et versa-
ri in luce permittitur. Adestote queso omnes animis qui adestis cor-
poribus: huc mentes vestras: huc pietatis misericordieque oculos con-
uertite. Educunt Iudei Jesum spinis coronatum: sanguine multo con-
spersum: sputo et omni sordium genere turpiter oblitum. flagellis ac
verberibus debilitatum proorsus et vix iam pedibus innitentem. Aspici-
te collapsa membra et omni penarum genere pallida atque exanguia.
Riget cruore squallidi capitis concreta cesaries. formosus ille et sua-
uis aspectus nusquam cernitur. pristinus forme vigor liuore et sangui-
ne contabuit: capillisque coheretis illuuias attenuatos oculos et lumen
prope extinctum puluere et cruore obducit. Adhesit caro eius ossibus
ipsius. A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Uidi-
mus eum et non habebat speciem neque decorem: sed erat species eius
inhonorata et deficiens a filiis hominum. mutatus est enim color optimus
obscuratum est aurum: et lapis ille preciosus. electus. angularis: queque

quondam deus in fundamentis Syon: id est in sancte matris eccle-
 sie fundamentis missurum se pollicitus erat perdidit decorem. perdi-
 dit lumen: quavis virtutem non amiserit. nemo cum nouit. nemo esti-
 mat. nemo veretur. Lux in tenebris lucet et tenebre eam non compre-
 henderunt: In propria venit et sui cum non receperunt. Quis est iste
 qui venit Edom: i. sanguineus tinctus vestibus de bosra. i. angustia
 vel tribulatione. Quare rubrum est vestimentum tuum: et vestimen-
 ta tua sicut calcantium in torculari: Torcular inquit calcanti solus: ac
 si aperte diceret: solus pro humana natura sanguinem effudi. solus
 crimina omnium durissima morte et acerbissimis penis meis abstuli.
 De quo etiam Moyse inquit: Vos tacebitis et alius: hoc est Christus
 solus: pugnabit pro vobis: moriendo. s. in cruce pro salute omnium mor-
 talium. Ecce igitur Beatissime Pontifex q̄ aperte omnia hec di-
 uini Israelitici vates predixisse videntur: q̄ bene dies dici cruetat ver-
 bum et nox nocti indicat scientiam. q̄ decenter rota in medio rote col-
 locatur. q̄ manifeste abyssus abyssum inuocat. i. prisca illa hebreorū
 lex noue huius nostre sacra declarat: et quodammodo inuocat myste-
 ria: in voce catharactarum tuarum: hoc est ipsorum prophetarum vo-
 ce. Atq; de hoc ipso alibi etiam legimus: In osuit tenebras latibulum
 suum: vetus. s. testamentum: quod ipsis erat obscurum figuris. In cir-
 cuitu eius tabernaculum eius: tenebrosa aqua in nubibus aeris. Sed
 addit postea: In die fulgore eius nubes transierunt. Quia aqua il-
 la que in nubibus latebat: v; Christiane legis mysteria que in veteri
 testamento latebant in aperto post Christi aduentum refulserunt.
 ita quod ab omnibus nō iam per enigmata et obscuras similitudines
 sed manifeste ac simpliciter et doceri possent et percipi. Emisit enim ex
 nubibus illis aquarum fontes Saluator: vt fluminis impetus letifi-
 caret ciuitatem suam: cuius saluberrimo potu nulli homines: nulla to-
 to orbe regio esset expers. In omnem enim terram exiuit sonus Apo-
 stolorū Christi et in fines orbis terre verbū eorum. Quamq; quid ego
 hic sum delapsus quasi vel ex nostris dubitet quispiam vel ex alienis
 negare possit ea que diximus omnia de Christo intelligenda esse: et
 prophetas ipsos alium quendam diuinis illis vocibus cecinisse: non
 eum qui a nobis colit Jesum mundi redemptorem: Neq; enim apud
 Iudeos mihi sermo nunc est: quorum furo: toto orbi iam pridem in-
 notuit. Illud tamen quod a principio statueram mihi dicendum loci
 huius oportunitate admonitus: vestraq; humanissima attentione pe-
 ne requisitus preterire non possum. Iuuat enim prophanium illud ge-
 nus non nostris: sed suorum hominum auctoritatibus paululum ag-
 gredi et arma illa quibus frustra nos oppugnant in ipsos retorquere:
 quo paucissimis verbis vanas rationes: quibus stultissime nobis ob-

ul

strepunt proprijs auctoribus: et suo (vt ita dixerim) mucrone iugula-
tas conspiciant. Docebo enim id ipsum quod a religione nostra abhorret
quod in tenebris versantur. quod Christum veram lucem ignorant multo an-
tea tempore a maioribus suis predictum fuisse. Ubi es sancte vates
Ieremias: quid dicis: quid clamas: Preuaricatio inquit est in me-
dio domus. Iuda ait dominus: negauerunt me et dixerunt non est ipse.
Et que sit preuaricatio et que domus Iuda et quem negauerunt neque
ambiguum neque obscurum est. Quid tu autem Isaias: Audite celi et
auribus percipe terra quia dominus locutus est: filios enutriui et exal-
taui: ipsi autem spreuerunt me: Cognouit, bos possessorem suum: et as-
inus presepe domini: Israel autem me non cognouit: et populus meus
non me intellexit. Et postea addit: Auditionem audietis et non intel-
ligetis: et cernitis videbitis et non scietis: incrassatum est enim cor po-
puli huius. Item Ezechiel dum captiuus prophetaret in Caldea sic
ait: factus est sermo domini ad me dicens: filii hominis in medio do-
mus exasperantis tu habitas: qui oculos habent ad videndum et non
vident: et aures ad audiendum et non audiunt. Ex quo certe Iudeorum
scelus atque impietas manifestissime apparet: Neque enim tam clarus
sermo. tam simplex. tam manifestus inuerti aut deprauari villo mo-
do potest. Itaque redeamus illuc vnde nostra diuertit oratio. Educitur
Iesus ad supplicium eo quo narrabam vultu: eoque corporis habitu:
crucem ipsemet humeris deferens. confectus flagellis: sanguine: et sor-
dibus squallens. capite sentibus coronato. Lumina peruictum esset ad
locum: qui caluarie. i. sanguinis dicitur: rursus hic Saluator noster de-
nudatur: et corpus illud sanctissimum: quod paulo post omnia ad se
trahere debebat: quod a terra exaltatum veluti ens ille Moysi ser-
pens singulare presidium: et saluberrimum medicamen futurum om-
nibus gentibus erat. Iterum inquam sub aperto celo ante omnium
oculos vestibus cunctis denudatur: et milites ipsi: vel potius nequissi-
mi latrones sortibus illas inter se diuidunt: Crucem eo spectante coa-
ptant. titulum inscribunt. erigunt postea et in terra defigunt. manus
et pedes (o bone Iesu quis hec sine gemitu: quis sine lachrymis refe-
rat?) Adhuc inquam illas et pedes sanctissimos ferreis clavis perfo-
rant. Quid amplius differo: Tollitur sublimis in cruce mundi Sal-
uator: eleuatur a terra hominum Redemptor: expandit tota die ma-
nus suas. posuerunt enim lignum in pane eius: et cornua in manibus
eius. foderunt manus eius et pedes eius: dinumerauerunt omnia ossa
eius. distillant manus eius mirram: et digiti eius guttas. Elevatio
enim manuum suarum sacrificium vespertinum. De cuius supplicij atrocitate
quid ego multa dicam: cum omnes sciant quantus sit dolor eas cor-

poris partes ferro trans figi: que plurimis sunt contexte nemorum co-
 cunctium fibris: vbi pene omnis viuacitas sedes suas: & quasi arcem
 quandam retinere videtur. Ecce autem paulo post horrenda ad ef-
 se prodigia: & subita rerum insensibilium mutatio: que opifici & pa-
 renti suo quibus poterant iudicijs commiserari vndiq; videbantur:
 talisq; & tantas Summi atq; Optimi dei penas pro sua queq; condi-
 tione deplorare: vt plane tunc diceres pietatem: que humanitatis pro-
 pria est ab hominibus sese in muta corpora transtulisse. Tota namq;
 terre ipsius moles late contremuit. & lapides terrifico quodam et in-
 audito prodigij genere scissi sunt. Sed & Sol per tres horas: quod fie-
 ri tunc secundum rationes Mathematicas non poterat: obscuratus
 est. Adulterq; sanctorum corpora qui deo miserant surrexerunt. At vero
 Saluator noster cruci affixus: videns iam perfecta & consummata esse
 omnia: & penarum suarum ignominiam mox triumpho mortis glo-
 riosissime comutatam iri: ad matrem afflictam & miseram deficientes
 ac prope extinctos oculos deflexit: Lumiq; eam lachrymis pene con-
 sumptam: & vix iam dolori resistentem aliquandiu intuitus esset:
 ad Johannem postea: qui solus discipulorum ibi remanserat se con-
 uertit: Mulier inquit (sic enim matrem tunc appellauit) ecce filius
 tuus. Deinde rursus ad illam se reuoluens: quasi capite innueret quod
 manibus non poterat: Joanni ait: Ecce mater tua. Et ex illa hora ac-
 cepit eam discipulus in suam. Cogitate nunc viri optimi et mentes ve-
 stras tanto dolori: tante pietati queso recludite: qui status: que condi-
 tio: qui erat tunc animus miserime matri. Ego certe videre video: per-
 ennes lachrymas: mestissimos ciulatus: dispersos crines: manus san-
 ctissimas modo faciem: modo caput plangentes. Sed age omittamus
 hec omnia: cum eadem sacri etiam euangeliste consulto fortassis omi-
 scriuit & Mariam virginem nihil aliud nisi verba illa notissima orbi-
 tatis clamantem nobis ante oculos proponamus: Mi Jesu dulcissi-
 mum quondam: nunc vero amarissimum mihi nomen: sic tu obsecro
 sponsam tuam deseris? Sic matrem miseram destituis fili? Quomo-
 do factus es mihi amaritudo & dolor: quid igitur faciam: quo iam a-
 misso te reuertar: quo me recipiam: domum ne: at que ibi poterit esse vi-
 ta nisi acerbissima: nisi dolori perpetuo obnoxia? An ne igitur ad Pe-
 trum. Andream. Philippum. Jacobum: ceterosq; tuos discipulos: q
 te derelicto aufugerunt omnes. At vero adest orbitatis solatium Jo-
 hannes: Miseram me: hunc ergo suscipiam: hunc pro te retinebo fili?
 hominem sicut pro deo. seruum pro domino. cognatum pro filio. O
 acerbam pmutationem: o luctuosum solatiu & meroris perpetui monumentu.

Sed queso te charissime fili per viscera misericordie tue. per eternum
parentem tuum: cur miserimam matrem in tot angustijs non adiuvas?
Cur tormenta hec vel morte subita non tollis? An vero clementissime
aures tue: que cunctis hominibus patent mihi vni precluduntur? O
vos omnes qui transitis per viam attendite & videte si est dolor sicut
dolor meus. Nonne hec verba omnes comprehendunt calamitates?
Non videmini nunc vobis vniuersos audire miseros? Quis tam fuit
tempore illo durus & ferreus: quis tam inhumanus preter impios iu-
deos. preter sceleratos iudeos. preter sacrilegos iudeos: qui non eius fle-
tu ac querelis commoueretur? & quis fuit quin lachrymas emitteret?
quin tantum hunc dolorem. tantam hanc calamitatem pio aliquo affe-
ctu prosequeretur? Cui igitur comparabo te vel cui assimilabo te filia
Hierusalem: cui exequabo te: & consolabor te virgo filia Sion. magna
est enim velut mare contritio tua. quis medebitur tui. plauserunt su-
per te manibus omnes transeuntes per viam. sibilauerunt & mouerunt
capita sua super filiam hierusalem plorans plorauit in nocte & lachry-
me eius in maxillis eius. O si alicui ex nobis atque vtinam mihi tante
huic rei tanto huic spectaculo adesse contigisset: cum deus mulieri. cum
Rex ancille. cum maritus sponse. cum pater filie. cum natus parenti.
cum Jesus Christus Marie virgini in cruce pendens Joannem fili-
um pro se retinendum tradebat. Taceat iam prisca etas & pia orbis to-
tius facta sileant. Hoc omnes miseri cogitent: omnes orbatii mediten-
tur. omnes afflictii considerent. hoc denique & parentes vniuersi in fili-
orum morte: & filij in parentum funere contemplandum sibi propo-
nant. totiusque terrarum orbis calamitatum suarum remedia hoc pro-
posito exemplo requirant. Videtis ergo amplissimi patres Saluato-
rem nostrum hec omnia pro nobis: que nemo mortalium nec pro sa-
lute propria sustinuisset non minori mansuetudine quam patientia pertu-
lisse. Quapropter cum satis pro tempore de die hoc sanctissimo dixerim
mus: quanquam pro materie amplitudine non satis: si vnum illud quod
modo succurrit addidero statim faciam loquendi finem: quod equi-
dem ea potissimum causa inuitus omiserim ne scelus iudeorum post ho-
minum memoriam inauditum: crudelitatemque his omnibus que nar-
raui maiorem silentio videar preterisse. Quid obstupuistis patres: an
vero putatis que vestra est humanitas locum iam aliquem impieta-
ti inter tot mala non superesse: & Jesu Saluatori nostro post horren-
dum & atrocissimum illud crucis supplicium nihil ultra potuisse accede-
re: ita arbitror amplissimi patres. Sed inueniet aliquid iudeorum fe-
ritas quod addat & dolori dolorem. vulneribus vulnera adicient: qui-
bus satis non fuit Christi captiuitas. non iurgia. non irrisiones. non
maledicta. non verbera. non fellis acetique potus. non spinea illa coro-

na. non manuum pedumq; atrocissima vulnera. non crucis patibulum
 non generosi sanguinis effusio. non deniq; ipsa mors: in qua omnis
 pena et omnia supplicia cessant: in qua inimicorum odia concidunt.
 hostium furor sedatur. ferarum impetus coquiescit. Non fertur inimi-
 cus in cadaver inimici. non hostis in eversa menia coecitatur. non ite-
 fera quantumlibet feror in mortua sui generis animalia desecit. Quid
 autem fecerunt furiosissime bestie. crudelissima portenta scelerum et
 flagitiorum omnium nequissimi latrones? Sed quid fecere? corpus il-
 lud sanctissimum iam a communi luce a libero spiritu sciunctum inusita-
 ta quadam rabie ferro transfigi permittunt. Sed quid ego scelus ex-
 tenuo minusq; apud vos dico: atq; ipse cogitans sentio: quasi hoc per-
 miserint tantum? Iudei ut fieret et non effecerint ipsi? Immo vero ali-
 ter esse non potuit: duo enim in omni delicto maxime spectari solent:
 animus. et cunctus. Sed quis Iudeorum animus fuit tunc cum Ro-
 manus ille Centurio latus Iesu Christi lancea confixurus erat? quis
 dubitat patres? Nempe ut feriret. Et quis fuit euentus? ferit: atq; il-
 lico vidit percussor: cum cecus antea fuisset. et iudei in tenebris et ceci-
 tate sua remanserunt: Statimq; ex vulnere sanguis et aqua effluxit.
 Sanguis ad redemptionem nostram: Aqua ad criminum abluionem.
 O Reges. o duces. o principes: vos enim qui orbi huic misero cum fau-
 stu et superbia preestis. qui pupillos et viduas et pauperes opprimitis:
 Qui luxu. cupiditate. auaritia diuina et humana omnia peruertitis.
 qui et vosipsos et delicias ac voluptates vestras immortales arbitra-
 mini: vos hoc loco quanta maxime possum voce appello. aspiciate re-
 gem celi. ducem angelorum. principem totius creature. Nemo sit
 qui se abscondat a calore caritatis eius. omnes gentes. omnes natio-
 nes. totus deniq; terrarum orbis (si nature conditio patitur) huc ac-
 cedat. tantumq; scelus. tam inauditum flagitium pio aliquo affectu
 prosequatur. Quid facitis patres? quid intuemini? quid taciti expecta-
 tis? Nos inquam nos tanto redimimur precio. nos tanto curamur im-
 pendio. Venite adoremus et procidamus ante deum. ploremus coram
 domino qui fecit nos: quia ipse est dominus deus noster nos autem
 populus eius et oues pascue eius. Luceam vitam nostram mortuam. I.
 Christum Saluatorem nostrum et pro eo vel lachrymas emittamus
 qui sanguinem suum pro nobis non dubitauit effundere. Tu vero mi-
 ferrime peccator: quid heres? quid dubitas? quid cunctaris? Ecce nunc
 tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis. Quid tibi cum auaritia?
 quid cum luxuria? si Johannem vis euangelistam imitari et Christo
 esse dilectus: matrem eius flentem associa. Si Simon es Cyrenicus
 tolle crucem et sequere. Si ceptas crimina tibi remitti: procumbe cum
 Magdalena retro secus pedes domini. Si cupis hodie cum Christo

esse in paradiso: crucifigere modo et dic cum latrone: Domine memeto mei dum veneris in regnum tuum. Inspice vulnera pendentis (vt Augustinus ait) sanguinem morientis. precium redimentis. caput habet inclinatum ad te osculandum. pedes confixos ad te expectandum. manus extensas ad te amplexandum. cor apertum ad te diligendum. totum corpus expositum ad te redimendum. Hec fideles mei quanta sint cogitate: hec in statera cordis vestri appendite vt totus pro vobis figatur in corde: qui totus pro vobis fixus est in cruce. Sed video patres optimi: video vos iam pridem celo christi commotos: et quoquo me verto ubique pietas se mihi vestra ostentat. Dicam igitur fauentibus vobis pro communi omnium salute illam ipsam crucem: illa ipsa vulnera corde: et pia animi contemplatione percurrere. Oro atque obsecro te generis humani redemptor: dei atque hominum mediator: gloria: lumen: spes et salus nostra: per quem facta sunt omnia: et sine quo factum est nihil: qui nos captiuitate tua liberaisti: vinculis absoluisti: liuore curasti: vulneribus sanasti: sanguine abluisti: sordibus mundaisti: cruce saluasti: infamia et dolore et morte ad gloriam: ad voluptatem: ad vitam reduxisti: qui ascendens super omnes celos omnium es arbiter: omniaque dispensas: Oro inquam te supplex atque obsecro vt tu hodie populum tuam hic et ubique in tui memoriam congregatum his oculis: eo vultu: eaque pietate aspicere digneris: qua sanctissime affixus cruci tunc cum omnia ad te ipsum trahebas: Joannem discipulum tuamque charissimam et pienssimam matrem asperxisti: eo munere: ea gratia illustres qua quondam apostolos tuos in die sancto: Id est hec ostenes illuminaisti spiritu claritatis roremque misericordie tue eis desuper infundes. Domine sancte: pater omnipotens: eterne deus: qui intueris abyssum: qui sedes super cherubim: qui extendis celum sicut pellem: qui rotas orbem: illuminas solem: regis mundum: calcas tartarum: ostende queso faciem tuam et videbimus: porrigere dexteram tuam et surgemus: infunde spiritum tuum et renouabimur: Atque hunc quem ego oculis nunc meis aspicio tue ciuitatis Hierusalem Vicarium: tue hereditatis conseruatorem: tuarum ouium pastorem: Hunc tu inquam nobis clementissime domine pro tua diuina pietate: que exuperat omnem sensum: custodias: foueas: conserues: protegasque. Respice quesumus domine in faciem Christi tui: dirige quesumus illum sine clementiam tuam: Da ei quesumus verbo et exemplo quibus preest proficere: vt ad vitam vna cum commisso sibi grege perueniat sempiternam: per dominum nostrum Jesum christum filium tuum dilectissimum: qui tecum vivit et regnat per infinita secula Amen.

Dixi: .

Liberum quondam neque inutilem neque inutilem quod in eo pauca
quedam non usquequaque perfecta essent qui illum perlegerat fu-
rore ob id concitus dilacerat. O inquit Liber hominum naturam ingra-
tam atque peruersam: Siquidem pro paucissimis erratis multam pe-
nam desumere: et pro multis acceptis beneficijs gratias nullas agere
consueverunt.

